

Un rezumat în limba franceză (realizat de Marius Alexianu), un *indice* general, precum și un număr de 57 de figuri vin să completeze această lucrare.

Cu excepția celor câteva opinii diferite de cele ale autorului, considerăm că această monografie este una importantă pentru arheologia românească și avem convingerea că I. Mitrea, prin continuarea cercetărilor de la Izvoare-Bahna, va veni cu noi date ce vor nuanța considerațiile de acum.

IULIA MOLDOVAN

Codrin Valentin Chirica, *Anglia și chestiunea orientală 1830-1900. Studiu sintetic*, Editura Helios, Iași, 1999 (180 p.).

Studiul relațiilor internaționale implică, fără îndoială, pe lângă abnegație, și apropierea de o zonă a cercetărilor unde implicațiile factorului politic se exprimă într-un mod sintetic, în contextul unei abordări cu profunde conotații interdisciplinare din sfera economicului și a raporturilor socio-umane.

Istoricul apropiat de studiul relațiilor internaționale este pus în situația abordării unei duble provocări: pe de o parte dinamica raporturilor politice internaționale implică modificări complexe de la o epocă la alta, pe care cercetătorul le analizează cu instrumentele și percepția specifică timpului său; pe de altă parte, aria cercetărilor necesită preocupări în sfera interdisciplinarității și a multiculturalității.

Lucrarea lui Codrin Valentin Chirica se circumscrie abordării sintetice a unui segment temporal cu numeroase transformări și evoluții, integrat modernității din perspectiva relațiilor internaționale. Încă din primul capitol, autorul ne propune un excurs istoriografic concis asupra unei perioade extinse sub aspect cronologic, plasându-se într-un orizont ideatic și interpretativ permanent supus reevaluărilor.

Necesitatea unui studiu sintetic pe marginea evoluției politicii externe britanice în contextul complex al evenimentelor ce caracterizează *chestiunea orientală* în secolul al XIX-lea, nu poate fi pusă la îndoială.

Problematica în discuție nu a mai beneficiat, până în prezent, în istoriografia română, de o cercetare de ansamblu, istoricii optând pentru abordarea unor aspecte preponderent economice și culturale.

Deși limitele și realizările unei politici externe de o mare suplețe și amplitudine (cazul celei a Angliei în secolul al XIX-lea) ar necesita poate, o evaluare exhaustivă, orizontul ideatic și densitatea informației prezentei lucrări depășesc – credem – cadrul unui “caiet de seminare” (p. 8) destinat studenților, după cum, cu modestie, autorul își prezintă intențiile în capitolul introductiv. În egală măsură însă, lucrarea poate constitui preambulul unor viitoare reevaluări și nuanțări, pe care istoricul însuși le anunță în perspectiva unui demers ulterior (p. 8).

Orizontul interpretativ pe care îl propune cartea are ca reper fundamental analiza conceptului de *chestiune orientală* și a politicii externe britanice într-un registru cronologic extins, circumscris problemelor de ansamblu ale declinului Imperiului Otoman și crizelor aferente acestuia, în prima și a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Armonios structurată pe parcursul a opt capitole, însoțite de *Introducere*, *Concluzii*, *Anexe*, cu un bogat material documentar, și *Indice de note*, lucrarea prezintă punctual, în segmente cronologice bine delimitate, atitudinea politică a Angliei față de crizele succesive care au caracterizat declinul Imperiului Otoman, aflat în ultimul act al existenței sale.

Maniera de interpretare, susținută de o solidă documentare, se integrează unui orizont de idei mai larg, care prezintă *chestiunea orientală* în accepțiunea existenței unui “corp străin” (Imperiul Otoman) în cadrul unei lumi europene ale cărei interese de ordin geo-politic și economic depășesc în secolul al XIX-lea limitele continentale. Aceste interese se circumscriu în principal problemei “moștenirii omului bolnav” al Europei, cu imensele sale teritorii minate de contradicții de ordin național, social, economic sau religios. Nu doar înțelegerea problematicii complexe, atașată structurilor interne ale unui imperiu muribund provoacă și alimentează disensiunile, ci, mai cu seamă, eșecurile constante ale armonizării intereselor puterilor europene, între care Anglia a jucat un rol de primă vioară, fapt ce a creat imaginea unui perpetuu compromis, contestabil din toate direcțiile.

În acest cadru, politica externă a Marii Britanii față de crizele semnificative care au marcat evoluția *chestiunii orientale* în perioada 1830-1900, pe larg abordate de autor în paginile lucrării (amintim între altele poziția Angliei față de crizele egiptene dintre anii 1830-1841 (p. 18-35), față de Războiul Crimeii (p. 74-87), față de criza bosniacă (p. 100-111) sau

crizele cretane (p. 136), caracterizată de suplețe și siguranță s-a exprimat în condiții complexe, caracterizate de multiple interese și factori de presiune. Autorul acreditează ideea unei politici engleze proprii “pe tărâmul *chestiunii orientale*” (p. 145), întemeiată pe abilitatea unei diplomații capabilă să contracareze atât veleitățile de supremație ale Rusiei sau Austriei, cât și poziția Franței lui Napoleon al III-lea față de evoluțiile politice din Orient.

Modalitatea de prezentare a lucrării, deși preponderent evenimentțială, nu exclude demersul interpretativ. Reușita acestui demers istoriografic constă atât în diversitatea și calitatea informației, cât și în capacitatea autorului de a realiza profunde legături între politica externă engleză și dinamica unei problematice de mare anvergură, cum este cea circumscrișă *chestiunii orientale* în secolul al XIX-lea.

CLAUDIU TOPOR

Larry Wolff, *Inventarea Europei de Est. Harta civilizației în epoca luminilor*, traducere din engleză de Bianca Rizzoli, Humanitas, 2000, 542 p.

Larry Wolff analizează o problemă actuală și incitantă mai ales pentru locuitorii acelei părți a continentului care se simt astăzi ținută departe de o Europă de care accidentul comunist i-a despărțit. Lucrarea își propune să contrazică ideea că Europa de Est a apărut doar ca urmare a împărțirii lumii în sfere de influență după cel de-al doilea război mondial. Deși discursul rostit de Churchill la Fulton a fixat în memoria colectivă separarea în două zone a Europei ca indestructibil legată de războiul rece, cortina de fier care se ridica acum nu făcea decât să reclădească o barieră care existase și pînă atunci. Larry Wolff se ocupă de apariția noțiunii de Europa de Est și arată ce însemna pentru occidentalii secolului XVIII această zonă. Sunt urmărite mărturiile călătorilor străini dar și ale celor care au scris despre Europa Răsăriteană fără să fi ajuns acolo, fie că descriau false călătorii, fie că se numărau printre sfătuitoarii monarhilor luminați din această parte a lumii.

Autorul nu-și propune să dezbată cauzele dezvoltării diferite a unei părți a continentului nostru, ci se oprește la momentul în care